

Уверени у значај развоја демократских институција, поштовања владавине права и пуног поштовања људских права и права мањина;

Свесни опасности корупције по привредни развој и друштвени морал;

Полазећи од опредељења израженог у "Резолуцији о придруживању Европској унији" Народне скупштине Републике Србије и спремности да се испуне сви неопходни предуслови и све међународне обавезе Републике Србије;

Узимајући као полазну основу "Свеобухватну политику Европске уније за борбу против корупције";

Имајући у виду "Десет принципа за унапређење борбе против корупције земаља које приступају Европској унији, земаља кандидата и осталих трећих земаља";

На основу члана 73. тачка 2. Устава Републике Србије и члана 134. Пословника Народне скупштине Републике Србије ("Службени гласник РС", број 56/05 - пречишћени текст),

Народна скупштина Републике Србије, на Седмој седници Другог редовног заседања у 2005. години, одржаној 8. децембра 2005. године, донела је

О Д Л У К У

О УТВРЂИВАЊУ НАЦИОНАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ

1. Овом одлуком утврђује се Национална стратегија за борбу против корупције.

Национална стратегија за борбу против корупције одштампана је уз ову одлуку и чини њен саставни део.

2. Обавезује се Влада да:

а) донесе Акциони план за спровођење Националне стратегије за борбу против корупције;

б) обезбеди средства за спровођење Акционог плана за спровођење Националне стратегије за борбу против корупције;

в) обезбеди доношење секторских акционих планова за борбу против корупције;

г) предложи доношење закона о самосталном и независном антикорупцијском телу.

3. Обавезују се сви државни органи предвиђени Националном стратегијом за борбу против корупције да непосредно сарађују у разради ове стратегије, изради и спровођењу Акционог плана, као и секторских акционих планова за борбу против корупције.

4. Обавезује се тело из тачке 2. (подтачка г) ове одлуке да обавештава Народну скупштину Републике Србије о спровођењу ове одлуке, најмање једном годишње.

5. Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".

РС број 82

У Београду, 8. децембра 2005. године

НАРОДНА СКУПШТИНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

ПРЕДСЕДНИК

Предраг Марковић

НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ

I. ПОГЛАВЉЕ: УВОД

Корупција је једнако штетна појава у друштвима на свим нивоима развоја. У друштвима на путу демократског преображаја проблем је већи и тежи, јер нове потребе диктирају бројне задатке, а средства и начини за њихово извршавање још увек су неизграђени или недовољни.

Корупција разара супстанцу сваке државе, па је њено сузбијање до границе прихватљивости према стандардима света у коме живимо, услов без кога се држава не може легитимисати као држава владавине права.

Борба против корупције мора бити организован и дуготрајан процес примене осмишљено дефинисаних мера за спречавање и сузбијање корупције. Упркос томе што су донети неки важни антикорупцијски закони, борба против корупције није дала довољне резултате. Процесуирани број случајева корупције је у несразмери са бројем појава на које је са сумњом јавно указивано.

Раширено је схватање да је корупција један од тежих друштвених проблема и да досадашње мере у разрачунавању са њом нису биле довољне. Успешна борба против корупције један је од чинилаца који се цени у процесу приступања Европској унији, као и при процени усаглашености са стандардима Савета Европе. Евалуација групе земаља за борбу против корупције Савета Европе (GRECO), која се очекује током 2005. године, биће значајна за вредновање успешности институционалног и законског оквира, као и за оцену антикорупцијске стратегије, што је један од битних услова трећег стуба придруживања Европској унији.

Недовољна је друштвена свест да је сваки облик корупције штетан, као и да корупција није само мито. Национална стратегија за борбу против корупције (у даљем тексту: "Стратегија") има за циљ да уобличи и препоручи мере које ће у кратком, средњем и дугом року допринети сузбијању корупције.

Корупција се јавља тамо где постоје: а) могућност и б) интерес. Стратегија се усмерава на оба ова чиниоца. Могућности се морају уклањати системским реформама, а интереси елиминисати мерама којима се повећава ризик и смањује корист од корупције.

Стратегија обухвата три кључна елемента:

- а) ефикасну примену антикорупцијских прописа;
- б) превенцију, која подразумева отклањање могућности за корупцију, и
- в) подизање свести и образовање јавности, ради јавне подршке за спровођење антикорупцијске стратегије.

Сви елементи Стратегије морају да се примењују истовремено и координирано. Тиме се постиже да један другог подржавају, па је њихово укупно дејство јаче.

Препоруке Стратегије конкретизоваће се Акционим планом у коме ће се предвидети појединачне активности, субјекти који ће их предузимати и рокови за њихово остваривање.

Владавина права у ефикасним институцијама, уз лаку доступност правде и једноставне и транспаренте поступке, може се остварити доследним и безизузетним спровођењем Стратегије и Акционог плана и њиховим правовременим усклађивањем са проблемима.

1. Дефиниција корупције

Корупција је однос који се заснива злоупотребом овлашћења у јавном или приватном сектору у циљу стицања личне користи или користи за другога.

2. Међународни стандарди

а) Достигнути међународни стандарди

Ратификоване су:

- Конвенција Уједињених Нација против корупције;
- Конвенција Уједињених Нација против транснационалног организованог криминала;
- Кривичноправна конвенција Савета Европе о корупцији;
- Конвенција Савета Европе о прању, тражењу, заплени и конфискацији прихода стечених криминалом.

Потписана је:

- Грађанскоправна конвенција Савета Европе о корупцији.

Учешће у иницијативама за борбу против корупције:

- Група држава за борбу против корупције (GRECO);
- Програм Савета Европе против корупције и организованог криминала у Европи (PACO);
- Програм Савета Европе против корупције и организованог криминала у југоисточној Европи (OCTOPUS);
- Антикорупцијска иницијатива Пакта за стабилност југоисточне Европе (SPA1);
- Изабрани комитет експерата Савета Европе за евалуацију мера за спречавање прања новца (MONEYVAL);
- Процес сарадње земаља у југоисточној Европи (SEECF);
- Програм Међународне трговинске коморе за борбу против корупције.

б) Будући неопходни стандарди

Потребно је ратификовати следеће међународне уговоре:

- Грађанскоправна конвенција Савета Европе о корупцији;
- Додатни протокол уз Кривичноправну конвенцију о корупцији Савета Европе.

3. Претпоставке Стратегије

- Политичка воља;
- Поштовање слобода и права грађана;
- Реалност, трајност, доследност, поступност и координација остваривања;
- Свеобухватност и јединственост примене у односу на типове и субјекте корупције;
- Усклађеност превентивних, репресивних и едукативних мера;
- Надзор и одговорност за спровођење Стратегије, уз јасно дефинисане обавезе и рокове;
- Периодично оцењивање постигнутих резултата и усклађивање са новим потребама;
- Сарадња јавног и приватног сектора, цивилног друштва и грађана.

4. Циљеви

Циљ Стратегије је смањење корупције и постизање антикорупцијске културе на нивоу развијених европских земаља, кроз остварење следећих циљева:

- трајно отклањање услова за настанак и развој корупције;
- установљавање правног и институционалног оквира за превенцију и сузбијање корупције;
- доследно успостављање кривичне и моралне одговорности за незаконите радње;
- успостављање жељених етичких стандарда;
- ефикасна примена међународно установљених стандарда у овој области;
- транспарентно финансирање политичких странака, избора, као и изборних кампања;
- спречавање сукоба интереса у јавном сектору;
- законито и одговорно спровођење одлука;
- повећање ефикасности органа надлежних за спровођење закона и надзорних институција;
- реформа државне управе, у циљу веће професионалности и транспарентности;
- отворени и транспарентни поступци планирања и коришћења буџетских средстава, и јавна контрола коришћења буџетских средстава;
- обука и помоћ приватном сектору у спровођењу мера против корупције;
- дефинисање улоге медија у борби против корупције;
- стимулисање грађана да се укључе у борбу против корупције;
- сарадња и подизање опште свести о правима и обавезама државних органа, привредних субјеката, цивилног друштва и грађана у односу на корупцију;
- укључивање у регионалну и међународну борбу против корупције.

5. Постојеће стање

Корупција представља озбиљан друштвени проблем. На то указују ставови грађана, декларисани приоритети политичких странака и анализе међународних организација. Размере корупције није могуће утврдити. Зато се за процену њене распрострањености често користе истраживања јавног мњења и анализе перцепције корупције, спроведене на квалификованом узорку, уз све неопходне ограде.

У последњих неколико година, грађани корупцију сврставају по важности на четврто место проблема у друштву (иза сиромаштва, незапослености и општег криминала). Истраживања јавног мњења указују на то да грађани сматрају да је корупција у Србији веома раширена, као и да је такав став у мањој мери изграђен на основу личног искуства, а више на основу предубеђења и прича других. Ова истраживања показују да велики број грађана не пријављује случајеве "ситне" корупције, о којима имају непосредна сазнања, што је и разумљиво у случајевима када грађани сами дају мито.

Досадашња борба против корупције углавном се бавила унапређивањем законског и институционалног оквира. Нестабилност политичке ситуације и незадовољство грађана брзином и квалитетом промена услова живота представљају чиниоце који отежавају спровођење антикорупцијских мера. Неке антикорупцијске мере донете су пре усвајања стратешког документа о борби против корупције, па стога нису довољно компатибилне.

Неки од облика корупције су кажњиви на основу важећег кривичног законодавства. Поред класичних кривичних дела примања и давања мита и "кривичних дела корупције", која су уведена у правни систем 2001. године, постоји низ других код којих може постојати елемент корупције. Према статистичким подацима за период од 2000-2003. године, кривична дела са елементом корупције чине 4-5% од укупног броја пријављених кривичних дела. Око 15% тих пријава је довело до осуђујућих пресуда. На основу података из других извора, стиче се утисак да је код ових кривичних дела тзв. "тамна бројка криминалитета" висока. Проблем код откривања корупције је што сазнање о кривичном делу углавном имају само стране које су га учиниле учествујући у недозвољеном послу, због чега немају интерес да га пријаве.

6. Узроци корупције

а) Економски: структура и трансформација власништва, прекомерна интервенција државе у привреди, непоштовање тржишних законитости, сиромаштво.

б) Политички: застарели и неодговарајући устав, начин функционисања политичких странака, неизван државноправни статус, дугогодишња међународна изолација, постојање неформалних центара моћи, непостојање консензуса о стратешким циљевима развоја државе.

в) Правни: непримењивање или селективно примењивање прописа, постојање правних празнина, неусклађеност прописа.

г) Институционални: непостојање или нефункционисање институција, недовољна координација, кадровска неспособљеност и материјална неопремљеност, некомпетентност институција.

д) Историјски: брза измена система друштвених вредности, последице ратова на тлу бивше Југославије, недостатак професионализма, обичаји.

7. Последице корупције

а) Економске:

- Угрожавање тржишне економије;
- Смањење друштвеног производа;
- Умањење инвестиција;
- Повећање задужености земље;
- Пораст сиромаштва грађана;

б) Друштвено-политичке:

- Угрожавање демократских институција;
- Повећавање трошкова функционисања државе;
- Неповећење грађана у институције државе;
- Ширење организованог криминала;
- Разарање моралних вредности друштва;
- Апатија грађана.

II. ПОГЛАВЉЕ: СИСТЕМИ И ОБЛАСТИ

1. ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ

Политички систем има веома важну улогу у борби против корупције. Од решености и способности чинилаца политичког система да се обрачунају са корупцијом зависи њен успех. Због тога, постојање и стабилност политичке воље, усвајање и спровођење одговарајућих прописа и политике представљају претходне услове за спровођење Стратегије.

Политички систем је често извор неких облика корупције. Неусаглашеност уставних и законских решења о избору народних посланика, неразрешен сукоб јавног и приватног интереса, непотпуна отвореност рада државних органа и политичких странака, неодговарајућа контрола новца у политици, демагошки ниска примања функционера и третирање корупције као политичких обрачуна, а не као кривичних дела, представљају препреку не само остварењу улоге политичког система у борби против корупције, већ и за постизање друштвеног консензуса и поверења грађана за спровођење неопходних реформи.

Препоруке:

- Залагање за бржу ратификацију међународних инструмената за борбу против корупције, од стране државне заједнице Србија и Црна Гора;
- Јачање сарадње органа држава чланица у борби против корупције;
- Јачање јавности и транспарентности рада државних органа;
- Благовремено објављивање детаљних извештаја о начину гласања и другим активностима посланика;
- Повећање ефикасности надзорне функције Народне скупштине;
- Увођење елемената персонализације избора народних посланика у изборни систем;

- Уподобљавање уставног статуса народних посланика и начина њиховог избора;
- Успостављање јасних и објективних мерила за оцењивање успешности рада Владе у борби против корупције;
- Обезбеђивање одговарајуће зараде функционерима уз доследно утврђивање одговорности за обављање функције, укључујући и смену;
- Усвајање плана интегритета у највишим органима власти;
- Увођење обавезе и одговорности државних органа да одговоре у законском року на захтев антикорупцијског тела;
- Увођење обавеза државних органа да периодично подносе извештаје о спровођењу антикорупцијских мера из свог делокруга;
- Увођење забране страначке активности за одређене категорије функционера;
- Унапређивање прописа о спречавању сукоба интереса при вршењу јавних функција;
- Ограничавање имунитета на наступе и изјаве дате поводом вршења јавних функција (материјални имунитет);
- Израда упутства о поступку скидања имунитета носилаца јавних функција;
- Унапређивање прописа о финансирању политичких странака;
- Увођење обавезе Владе да објављује одлуке о постављењу и разрешењу са образложењем о испуњености критеријума, односно разлога;
- Обезбеђивање посебне контроле усклађености прописа и њихове конзистентности са становишта борбе против корупције;
- Усвајање закона о лобирању и обезбеђивање његове транспарентности;
- Доношење кодекса понашања посланика и запослених у Служби Народне скупштине, уз обавезно прописивање забране коруптивног понашања, и обезбеђивање његове делотворности;
- Увођење ограничења пасивног бирачког права за лица осуђена за кривична дела са елементом корупције.

2. ПРАВОСУДНИ СИСТЕМ И ПОЛИЦИЈА

Независност, непристрасност, ефикасност и одговорност у правосудним институцијама и полицији су услов изградње правне државе, а њихово оснажење је примарни задатак. Постојећа законска решења су усмерена на превенцију и санкционисање коруптивног понашања, али корупција и даље постоји. На то указују ставови јавног мњења, појаве које са вероватноћом указују да је у питању корупција и мали број откривених и процесуираних кривичних дела корупције запослених у правосуђу и полицији.

Препоруке:

- Законско дефинисање корупције;
- Увођење одговорности правних лица за кривична дела;
- Увођење посебне евиденције правних лица осуђених за кривична дела и забране да учествују на јавним тендерима;

- Успостављање јасних и јединствених критеријума за предлагање и избор за судије и носиоце јавнотужилачких функција (у даљем тексту: "носиоци правосудних функција") и њихово разрешење ;
- Образовање специјализованих одељења јавног тужилаштва ради кривичног гоњења тежих случајева корупције;
- Увођење дисциплинске одговорности носилаца правосудних функција;
- Увођење превентивних мера и контролних механизма за спречавање сукоба интереса носилаца правосудних функција;
- Забрана политичког деловања носилаца правосудних функција;
- Обезбеђивање одговарајућих зарада и услова за рад носилаца правосудних функција;
- Усвајање плана интегритета у судовима и тужилаштвима;
- Праћење притужби на рад носилаца правосудних функција, посебно у случајевима корупције;
- Доношење кодекса понашања носилаца правосудних функција, уз обавезно прописивање забране коруптивног понашања, и обезбеђивање његове делотворности;
- Специјалистичко усавршавање носилаца правосудних функција;
- Увођење периодичне обавезне анализе рада органа откривања, гоњења и суђења;
- Успостављање сталности функције носилаца јавнотужилачких функција;
- Обавезно периодично оцењивање рада носилаца јавнотужилачких функција на основу унапред утврђених критеријума;
- Самосталност правосудног буџета;
- Убрзавање судских поступака;
- Обавезно објављивање правоснажних судских одлука за кривична дела са елементима корупције и организованог криминала;
- Обезбеђивање ефикасности извршења судских пресуда;
- Сузбијање корупције унутар судске управе;
- Оспособљавање носилаца јавнотужилачких функција за вођење претходног кривичног поступка;
- Обавезна накнадна контрола одлуке тужилаштва у случајевима непокретања или обуставе поступка за кривична дела са елементима корупције, или у случајевима одуговлачења кривичног поступка;
- Елиминисање утицаја политичких структура на преткривични поступак;
- Измена Законика о кривичном поступку у циљу ефикаснијег откривања и процесуирања кривичних дела са елементима корупције;
- Увођење ефикасније истраге, уз измене овлашћења истражног судије и тужиоца;
- Заштита особа које пријављују корупцију и сведока;
- Прецизирање прописа о примени специјалних истражних мера;
- Проширење употребе специјалних истражних мера за кривична дела са елементима корупције;

- Измена процесних прописа у циљу спречавања њихове злоупотребе од стране учесника у поступку;
- Доследна примена прописа о обавезном одузимању користи која потиче од корупције;
- Пребацивање терета доказивања на окривљеног код одузимања имовинске користи;
- Формирање посебне организационе јединице за старање о привремено одузетој, замрзнутој и одузетој имовинској користи;
- Израда упутства о поступању са привремено одузетом, замрзнутом и одузетом имовинском користи;
- Увођење ограничења за особе правноснажно осуђене за кривична дела са елементима корупције;
- Анализа и измена прописа о Републичком јавном правобранилаштву;
- Доследно спровођење кодекса професионалне етике адвоката и обезбеђивање његове делотворности;
- Формирање независних и специјализованих институција за вештачење у кривичном поступку;
- Усвајање закона о полицији и одговарајућих подзаконских аката;
- Повећање броја полицајаца који се баве борбом против корупције;
- Обезбеђивање одговарајуће стручности и стална специјализација полицијских кадрова задужених за борбу против корупције;
- Обезбеђивање одговарајућих зарада и услова за рад полицајаца;
- Елиминисање политичких критеријума за одабир кадрова у полицији, у корист професионализма;
- Забрана политичког деловања запослених у полицији;
- Унапређивање унутрашње и спољне контроле рада полиције и обезбеђивање институционалне ефикасности;
- Доследна примена одговорности полицајаца у случајевима повреде закона;
- Материјална улагања у модернизацију криминалистичке полиције.

3. СИСТЕМ ДРЖАВНЕ УПРАВЕ, ТЕРИТОРИЈАЛНЕ АУТОНОМИЈЕ, ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ И ЈАВНИХ СЛУЖБИ

Имплементација правног оквира за борбу против корупције није могућа без активног учешћа органа државне управе, територијалне аутономије, локалне самоуправе (у даљем тексту: "органи управе") и јавних служби. Несавршеност прописа и искуства запослених омогућују арбитрарно одлучивање, што представља могући извор корупције. Стога су усавршавање прописа, прецизно прописивање обима права и транспарентне процедуре, нужни предуслови за избегавање корупције. Неопходно је и увођење јасног и делотворног принципа личне одговорности запослених у органима управе и јавним службама за законит, ефикасан и квалитетан рад.

Препоруке:

- Спровођење Стратегије реформе државне управе;
- Почетак рада Управног суда;
- Унапређивање прописа који уређују: рад Владе, јавних агенција, заштитника грађана, државне управе, територијалне аутономије, локалне самоуправе, државних службеника и плате државних службеника, јавне службе, као и општи управни поступак и управне спорове;
- Доследно спровођење прописа о слободном приступу информацијама од јавног значаја;
- Побољшање сарадње органа управе и јавних служби у области борбе против корупције;
- Преиспитивање постојања дискреционих овлашћења службеника органа управе и јавних служби;
- Доследна примена принципа рада државне управе: деполитизација, професионализација, рационализација, модернизација и отворена Влада, као и ревизија систематизација радних места у свим органима државне управе, у складу са наведеним принципима;
- Успостављање механизма који гарантује непристрасан, објективан и аполитични одабир кадрова и њихово унапређивање;
- Обезбеђивање одговарајућих плата и услова за рад службеника органа управе и јавних служби;
- Успостављање ефикасног система контроле и одговорности службеника органа управе и јавних служби;
- Заштита службеника органа управе и јавних служби који одбију извршавање противзаконитих налога претпостављених;
- Усвајање плана интегритета у органима управе и јавним службама;
- Доношење кодекса понашања службеника органа управе и јавних служби, уз обавезно прописивање забране коруптивног понашања и обезбеђивање његове делотворности;
- Уређивање правила о спречавању сукоба интереса, о обављању политичких и јавних активности, примању поклона и заштити службених информација;
- Увођење правила о преласку запослених из јавног у приватни сектор и забране искоришћавања бивше службене позиције;
- Успостављање механизма за пријављивање противзаконитог и неетичког рада државних и јавних службеника и механизма за заштиту особа које то пријављују;
- Доследна контрола примене прописа о плаћању административних такси;
- Дефинисање и примена мера за поједностављивање процедура за остваривање права грађана пред органима управе и јавним службама, превасходно с циљем прибављања документације на једном месту;
- Законско уређење критеријума за одређивање тајности докумената и поступака за њихово чување;
- Повезивање информационих система Пореске управе, Управе за јавна плаћања, Управе царине, Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање запослених и Министарства унутрашњих послова, као дела јединственог информационог система државних органа;

- Увођење принципа ротације службеника органа управе и јавних служби на радним местима подложним корупцији;
- Усвајање и спровођење посебних акционих планова за борбу против корупције у областима које су најподложније корупцији;
- Систематско стручно усавршавање службеника органа управе и јавних служби.

4. СИСТЕМ ЈАВНИХ ФИНАНСИЈА

Јавна потрошња чини око 45% бруто производа земље. Због тога су планирање, прикупљање, располагање, јавност и контрола јавних финансија изложени великом ризику корупције, са тешким последицама. Реформе у царинском, пореском и буџетском систему, воде стварању амбијента са мање корупције. Непотпуност правног оквира и кашњење примене појединих решења представљају додатни проблем. Уочљиво је одсуство одговарајућих контролних механизма.

Препоруке:

- Доследно поштовање принципа свеобухватности буџета, уз елиминисање ванбуџетских фондова;
- Комплетирање јединственог система вођења рачуна буџетских корисника;
- Унификација рачуноводствених и буџетских класификација и контних планова;
- Успостављање механизма за оцену целисходности потреба буџетских корисника при планирању буџета;
- Установљавање ефикасне контроле задуживања и успостављање директне везе са планираним приливом средстава;
- Трансформисање привременог система Трезора у стални систем Трезора;
- Успостављање модерног информационог система у Трезору и Управи за јавна плаћања;
- Повећање транспарентности у трошењу буџетских средстава;
- Унапређење постојећих прописа о раду Трезора;
- Установљавање Врховне ревизорске институције;
- Успостављање ефикасне контроле извршења буџета од стране законодавне власти;
- Стварање законских и материјалних услова за ефикасно обављање послова буџетске инспекције и ревизије;
- Организовање буџетске инспекције и ревизије на локалном нивоу;
- Увођење интерне финансијске контроле свим корисницима буџета и организацијама обавезног социјалног осигурања;
- Повећање броја контролора и ревизора јавних финансија;
- Слободан приступ информацијама које се односе на планирање и извршење буџета;
- Усклађивање пореских прописа са прописима Европске уније;

- Увођење синтетичког пореза на доходак грађана и самоопорезивање дохотка предузетника;
- Преношење администрирања локалних пореза на локални ниво;
- Смањивање броја пореских облика;
- Побољшање ефективности прикупљања пореза;
- Јачање службе унутрашње контроле Пореске управе и успостављање спољне контроле;
- Аутоматизација пореског поступка увођењем информационог система са јединственом базом података;
- Модернизација Пореске управе и прелазак са функционалне на клијентску организацију;
- Доследна примена поделе задатака и послова и ротације запослених у царинским службама;
- Унапређење царинске методологије;
- Аутоматизација царинског поступка увођењем информационог система са јединственом базом података;
- Повезивање са царинским службама других земаља у циљу размене информација;
- Унапређивање и стриктно спровођење прописа у области јавних набавки;
- Успостављање ефикасног механизма контроле сврсисходности и оправданости планираних јавних набавки;
- Установљавање механизма контроле реализације јавних набавки;
- Обезбеђивање самосталности и независности Комисије за заштиту права од извршне власти.

5. ПРИВРЕДНИ СИСТЕМ

За спречавање корупције у области привреде потребне су посебне мере, због међузависности привреде и осталих сектора и због коруптивног понашања унутар ње. Привреда је у тешком положају због дугогодишње кризе и текућих реформских процеса.

Препоруке:

- Ограничење улоге државе у привреди на постављање основних правила за поштено надметање, слободу уговарања, стварање окружења погодног за ефикасно пословање, као и на регулисање већих поремећаја на тржишту;
- Отклањање неусаглашености и противречности појединих привредно-системских прописа (Закона о привредним друштвима, Закона о хартијама од вредности, Закона о регистрацији привредних субјеката...)
- Унапређење транспарентности процеса и поступка приватизације;
- Увођење независног тела за контролу процеса приватизације;
- Едукација и информисање грађана о њиховим правима и могућностима у процесу приватизације и о ефектима приватизације;

- Изграђивање јасне и делотворне политике конкуренције;
- Установљавање обавезне унутрашње контроле у јавном сектору;
- Заснивање независне спољне ревизије рачуноводственог пословања највећих привредних субјеката;
- Јачање независности и професионализма специјализованих ревизорских институција и Комисије за рачуноводство и ревизију;
- Јачање потпуног, конзистентног и ажурног система вођења пословних књига, у складу са међународним рачуноводственим стандардима;
- Увођење планова интегритета за привредне субјекте;
- Спровођење забране прибављања пореских олакшица по основу исплате средстава у незаконите сврхе;
- Доношење етичког кодекса и успостављање механизма за његову имплементацију;
- Стварање поузданих механизма у предузећима за запослене који желе да пријаве корупцију и обезбеђивање њихове сигурности;
- Активно промовисање кодекса добре пословне праксе Међународне трговинске коморе;
- Укидање одредби о примању поклона као начину финансирања агенција са јавним овлашћењима;
- Побољшање корпоративног управљања.

6. МЕДИЈИ

Корупција у медијима обесмишљава објективно информисање и онемогућава јавни надзор над друштвеним делатностима. Професионални рад је пред искушењима да се стекне противправна добит, а друштво коме медији треба да служе трпи штету. Она је тешко отклоњива, па је спречавање корупције у овој области, због подизања општег нивоа антикорупцијске свести, веома важно.

Препоруке:

- Разграничење делатности оглашавања и информативне функције унутар медија;
- Транспарентан увид у власничку структуру медија и спречавање њихове монополизације;
- Транспарентност финансијског пословања медија;
- Унапређење прописа о статусу, правима и раду медија у циљу стварања услова за њихов независан рад;
- Обезбеђивање услова за рад, самосталности и независности Републичке радиодифузне агенције и Агенције за телекомуникације;
- Увођење јединственог кодекса етике новинара, уз обавезно прописивање забране коруптивног понашања, и обезбеђивање његове делотворности;
- Обезбеђивање независности новинара у професионалном раду уз доследно спровођење одговорности за повреде етичког кодекса новинара;
- Унапређивање прописа о одговорности за јавну реч;

- Спречавање дискриминације у односу државних органа према медијима;
- Имплементација принципа неспојивости рада новинара и њихове политичке активности;
- Стална едукација новинара о облицима непримереног утицаја на њихов рад, о облицима корупције, о истраживачком новинарству и о њиховој заштити;
- Обезбеђивање делотворног механизма правне заштите новинара у случајевима неоснованог ускраћивања информација;
- Прописивање санкција за трговину медијским утицијем.

7. УЧЕШЋЕ ГРАЂАНА И ЦИВИЛНОГ ДРУШТВА У БОРБИ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ

Напор државних органа, међународних организација или организација грађанског друштва на сузбијању корупције не може да на дуги рок да добре резултате, уколико грађани не подржавају те напоре. Грађани су субјект антикорупцијске стратегије, али и њен објект. Стратегија има за циљ да промени културу у којој се корупција толерише. Грађани, користећи своје изборно право, могу да контролишу и "казне" властодршце чијим моралом или чијим резултатима нису задовољни, односно да "награде" поштене и успешне.

Невладине организације морају да заслуже легитимитет отвореношћу, храброшћу и квалитетом свог деловања. Оне могу да делују успешно у борби против корупције, али и да саме постану извор и средство корупције, јер послују у неодговарајућем правном и друштвеном окружењу, што им отежава рад, ствара зависност од донатора и представља препреку за проверу квалитета њиховог рада.

Струковна и професионална удружења често могу брже и боље него државни органи да уоче проблеме у вези са типичним облицима корупције. Због тога је њихова улога да унапређују ниво етичности међу чланством и дисциплински санкционишу неприхватљива понашања. Већина професионалних удружења нема услове да оствари своју улогу у борби против корупције, док код оних који поседују јавна овлашћења вреба опасност да монополски статус постане извор корупције.

Није регулисана власничка трансформација спортских друштава, што уз могућност утицаја политичких структура, ствара сумњу у корупцију.

Препоруке:

- Спровођење континуиране кампање подизања свести грађана о корупцији и начинима борбе против ње;
- Увођење програма едукације о корупцији у образовне институције;
- Информисање грађана о предузетим антикорупцијским мерама и њиховим ефектима;
- Информисање грађана о прописима којима се регулише слободан приступ информацијама од јавног значаја;
- Обезбеђивање делотворне правне заштите у случајевима неоснованог ускраћивања информација;

- Увођење поузданих механизма за достављање притужби грађана и обавезе државних органа да на њих одговоре у законском року;
- Укључивање удружења грађана у активности државних органа у борби против корупције;
- Унапређивање рада професионалних удружења у борби против корупције;
- Реформа законодавства у области удруживања грађана;
- Додељивање буџетских средстава и пореских олакшица удружењима грађана на основу јасних критеријума и у транспарентном поступку;
- Обезбеђивање потпуне транспарентности финансијског пословања и рада удружења грађана;
- Контрола потрошње буџетских средстава датих удружењима грађана;
- Увођење и примена етичких правила у удружењима грађана;
- Правовремено информисање удружења грађана о могућностима добијања буџетских средстава;
- Доношење прописа о приватизацији спортских друштава.

III. ПОГЛАВЉЕ: ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА СТРАТЕГИЈЕ

Посебним законом основаће се самостално и независно тело са следећим овлашћењима:

1. Надзор над спровођењем Стратегије и Акционог плана;
2. Координација државних органа у борби против корупције;
3. Примена прописа из области решавања сукоба интереса за функционере у свим гранама власти;
4. Контрола примене прописа о финансирању политичких странака и изборних кампања;
5. Надзор над радом органа који се баве борбом против корупције;
6. Развијање планова интегритета у јавном и приватном сектору;
7. Давање иницијативе за измену и доношење прописа државних органа;
8. Редовно периодично извештавање Народне скупштине и јавност у раду;
9. Међународна и регионална сарадња у области борбе против корупције.